

Asianro 235/00.01.00.00.00/2023

Maa- ja metsätalousministeriö
PL 30
00023 VALTIONEUVOSTO

Viite: Lausuntopyyntönnö 24.7.2023, VN/21767/2023-MMM-1

Asia: Luonnos hallituksen esitykseksi laeiksi Metsähallituksen erävalvonnasta annetun lain, metsästyslain 89 §:n ja kalastuslain 108 §:n muuttamisesta

Suomen riistakeskus kiittää maa- ja metsätalousministeriötä mahdollisuudesta antaa lausuntonsa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi Metsähallituksen erävalvonnasta annetun lain, metsästyslain 89 §:n ja kalastuslain 108 §:n muuttamisesta.

Hallituksen esityksen mukaan Metsähallituksen erävalvonnasta annettuun lakiin lisättäisiin säännökset erätarkastajan käskyvallasta ja esitutkinnan turvaamiseen liittyvistä toimivaltuuksista. Lisäksi erätarkastajaan kohdistuva niskoittelu säädettäisiin rangaistavaksi ja erätarkastajan alueellista toimivaltaa laajennettaisiin. Lakiin tehtäisiin myös joitakin teknisiä tarkistuksia.

Lisäksi metsästyslain ja kalastuslain sääntelyä muutettaisiin siten, että valvontaviranomaisella olisi nykyistä laajemmat oikeudet tarkastaa, että henkilön saalis ja pyyntivälineet ovat säännösten ja määräysten mukaisia.

Hallituksen esityksen mukaan esityksen tavoitteena on tehostaa Metsähallituksen erävalvontaa sekä erityisesti metsästyks- ja kalastuslainsäädännön noudattamista.

Suomen riistakeskus toteaa, että metsästyksen ja laajemmin ajateltuna erävalvonnan toimintaympäristö on muuttunut voimakkaasti viimeisten vuosikymmenien aikana. Muun muassa valtion maille myönnettävien metsästyslupien kysyntä on kasvanut samalla kun vaeltaminen, retkeily ja muu luonnossa liikkuminen on lisääntynyt niin valtion kuin yksityisten (ja muiden maanomistajien) mailla. Tämä on luonut samalla tarpeita erävalvonnan kehittämiseen etenkin valtion mailla. Yleisesti on tiedossa, että poliisin voimavarat ovat keskittyneet kaupunkeihin ja taajamiin, minkä vuoksi harvaan asutuilla alueilla erävalvonnasta vastaavien Metsähallituksen erätarkastajien toimintaedellytysten merkitys on korostunut.

Lisäksi metsästyslainsäädännön kehitys on aiheuttanut uusia valvontatarpeita, joista esimerkkinä ovat yleistyneet saalisilmoitusvelvollisuudet, saaliskiintiöt ja muut pyyntirajoitukset, joiden tarkoituksena on ollut turvata riistakantojen kestävää

käyttöä. Lisäksi uhanalaisten ja rauhoitettujen lajien suojelua on tehostettu rangaistussäännösten tiukentamisella. Nämä uudistukset ovat olleet merkittäviä, mutta suoranaisesti nämä eivät ole vaikuttaneet metsästyksenvalvontaa tai paremminkin erävalvontaa suorittavien Metsähallituksen erätarkastajien toimivaltuuksiin.

Esityksen mukaan metsästys- ja kalastuslain noudattamisen valvonnasta vastaavien viranomaisten oikeutta saaliin tarkastamiseen laajennettaisiin. Samalla sääntely yhdenmukaistettaisiin metsästys- ja kalastuslain osalta. Esityksen mukaan viranomaisella olisi mahdollisuus tarkastaa, että henkilön kulkuneuvossa ja henkilön mukana olevissa tavaroissa oleva saalis ja pyyntivälineet ovat säännösten ja määräysten mukaisia. Tarkastusta ei kuitenkaan saisi tehdä sen tutkimiseksi, mitä tarkastettavalla on vaatteissaan tai muuten yllään.

Lisäksi esityksen mukaan erätarkastajan alueellista toimivaltaa laajennettaisiin siten, että erätarkastajalla olisi erävalvontaan kuuluvaa yksittäistä tehtävää suorittaessaan oikeus liikkua toisen maa- ja vesialueella jalan, suksilla ja Metsähallituksen käytössä olevalla kulkuneuvolla sekä käyttää tässä laissa säädettyjä toimivaltuuksia, jos se on välttämätöntä metsästystä, kalastusta, luonnonsuojelua tai luonnonvaraisten eläinten kohtelua koskevien säännösten noudattamisen valvomiseksi. Toimivallan laajennus olisi rajattu erävalvonnan ydintehtäviin, mitä voidaan pitää perusteltuna erävalvontalain tarkoitus huomioon ottaen.

Lisäksi esityksen mukaan erätarkastajalla olisi henkilön kiinniottamisen yhteydessä oikeus ottaa haltuunsa esine tai asiakirja pakkokeinolaissa (806/2011) tarkoitettua takavarikointia, asiakirjan jäljentämistä tai laite-etsintää varten, jos asia ei siedä viivytystä. Erätarkastajalla olisi myös oikeus kieltää pääsy tietyille alueelle, pääsy tietyn tutkittavana olevan kohteen lähelle, esineen siirtäminen tai muu vastaava toimenpide, jos se on tarpeen esitutinnan turvaamiseksi. Toimenpiteistä olisi viipymättä ilmoitettava pidättämiseen oikeutetulle virkamiehelle. Toimivallan laajennusta voidaan pitää myös näiltä osin perusteltuna erävalvontalain tarkoitus huomioon ottaen.

Lisäksi esityksessä säädettäisiin erätarkastajan käskyvallasta. Käytännössä erätarkastajan toimivaltuuksien käyttäminen edellyttää erilaisten täydentävien määräysten antamista. Erätarkastajalla olisi siten oikeus antaa tässä tai muussa laissa säädettyä toimivaltuutta käyttäessään yksittäistapauksessa jokaista velvoittavia, erävalvontatehtävän toteuttamiseksi tarpeellisia käskyjä ja kieltoja. Käskyjen ja kieltojen noudattamisen tehostamiseksi niiden laiminlyönti säädettäisiin rangaistavaksi. Suomen riistakeskus katsoo, että toimivallan laajennus käskyvallan osalta on perusteltua erävalvontalain tarkoitus huomioon ottaen.

Hallituksen esityksessä todetaan, että esityksellä puututaan mm. yksityiselämän (PL 10 §) ja omaisuuden suojaan (PL 15 §) sekä henkilökohtaiseen koskemattomuuteen (PL 7 §). Suomen riistakeskus on havainnut, että näihin liittyvät asiat ovat herättäneet laajaa yleistä keskustelua. Tämän vuoksi Suomen riistakeskus pitää hyvänä, kuten esityksessä todetaan, että olisi suotavaa, että eduskuntakäsittelyn aikana perustuslakivaliokunta antaisi asiassa lausunnon. Lisäksi samassa yhteydessä olisi hyvä varmistaa, että metsästyksenvalvontaviranomaisten toimivaltuudet olisivat oikeassa suhteessa tavoiteltavaan päämäärään ja pakkokeinolakiin nähden.

Suomen riistakeskus on pyytänyt alueellisten riistanneuvostojen kommentit. Saadut kommentit on oheistettu lausunnon liitteeksi.

SUOMEN RIISTAKESKUS

Jari Varjo
johtaja

Sauli Härkönen
julkisten hallintotehtävien päällikkö

Liite Alueellisten riistaneuvostojen antamat palautteet

*****

Etelä-Hämeen alueellisen riistaneuvoston palaute 8.9.2023

Lausunto hallituksen esityksistä erävalvontalain ja metsästyslain 89 pykälän muuttamisesta

Etelä-Hämeen alueellinen riistaneuvosto esittää lausuntonaan otsikossa mainituista lakiesityksessä seuraavaa. Lausuntoa varten riistaneuvosto on kysynyt jäseniltään kommentteja mainittuihin lakiesityksiin. Lakiesityksiä puoltavia kommentteja ei tullut. Lakiesityksiä vastustavia kommentteja tuli kolme.

Erävalvontalakiin ehdotetut muutokset ovat järkeenkäypiä ja kannatettavia. Tosin erävalvojan käskyvaltaa laajentavaan ehdotukseen suhtauduttiin osin varauksellisesti.

Sen sijaan metsästyslaki 89 pykälään ehdotettu muutos merkitsee kansalaisten perusoikeuksiin puuttumista ja siksi sitä pitää tarkastella kriittisesti.

Kyseinen pykälä antaa mahdollisuuden suorittaa aina erävalvontatilanteessa pakkokeinolain 8. Luvun 2 pykälässä tarkoitetun kotietsinnän tai Pakkokeinolain 8. Luvun 4 pykälän mukaisen paikan etsinnän ilman että on edes syytä epäillä henkilön syyllistyneen rikokseen. Pakkokeinolaissa kotietsinnän edellytyksenä on, että on syytä epäillä, että on tehty rikos, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään 6 kk vankeutta.

Siis aina tehtävänsä suorittaessaan erävalvontatilanteessa erävalvoja, poliisimies tai rajavartija voisi ilman rikosepäilyä tarkastaa henkilön repun kassin ja ajoneuvon. Tarkastusta ei kuitenkaan saisi kohdistaa henkilön yllä oleviin vaatteisiin.

Kyseinen menettely ilman kotietsinnän edellytyksiä on rankka kansalaisen perusoikeuksiin ja yksityisyyden suojaan kohdistuva toimenpide, jota ei voida pitää ehdotetussa muodossa hyväksyttävänä.

Toteutuessaan ehdotetussa muodossa lakipykälä johtaisi eriskummalliseen tilanteeseen, jossa kaikki jahtitouhuissa Metsähallituksen mailla liikkuvat olisivat potentiaalisia rikoksesta epäiltyjä.

Suomessa on se hyvä periaate, että tarkoituksenmukaisuus ei pyhitä keinoja. Siksi kotietsinnän laajentaminen Pakkokeinolain edellytysten ulkopuolelle on vastoin laillisuusperiaatteita ja edellyttää tarkkaa perusoikeuksien ja Perustuslain punnintaa.

Riistakeskuksen ei edellä esitetyillä perusteluilla tule omassa lausunnossaan asettua puoltamaan metsästyslain 89 pykälän toimintavaltuuksien laajentamista.

*****

Kaakkois-Suomen alueellisen riistaneuvoston palaute 8.9.2023

Kaakkois-Suomen alueellisen riistaneuvoston jäseneltä on tullut yksittäinen kommentti, jossa ollaan huolissaan perustuslain mahdollisista loukkauksista suunniteltujen säännösmuutosten takia ja siten toivottaisiin, että metsästäjiä ja kalastajia ei kategorisesti luokitella eri ryhmiin kuin muita harrastajaryhmiä tai kansalaisia.

*****

Kainuun alueellisen riistaneuvoston palaute 7.9.2023

Kainuun alueellinen riistaneuvosto on kokouksessaan 7.9.2023 tutustunut maa- ja metsätalousministeriön lausuntopyyntöön luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi Metsähallituksen erävalvonnasta annetun lain, metsästyslain 89 §:n ja kalastuslain 108 §:n muuttamisesta. Kainuun alueellinen riistaneuvosto antaa Suomen riistakeskuksen lausunnon valmistelijalle seuraavan näkemyksen:

Kainuun alueellinen riistaneuvosto katsoo, että metsästyksen valvonnan tehostamiseksi hallituksen esitykset ovat kannatettavia. Erätarkastajien toimivaltuuksien laajentamista on tuotu esiin monissa yhteyksissä mm. eri kannanhoitosuunnitelmien päivityksissä. Lisäksi esimerkiksi harvalukuisten riistalajien osalta, metsästyksen kestävyyttä on pyritty turvaamaan henkilökohtaisilla saaliskiintiöillä, jolloin myös niiden uskottava valvonta on tärkeää.

Kainuun alueella valtionmaat ja yksityismaat muodostavat mosaiikkimaisen kokonaisuuden. Erätarkastajien toimivaltuuksien lisääminen koskemaan myös hallituksen esityksen mukaisesti erävalvonnan ydintehtävien osalta yksityismaita, on jo taloudellisesti järkevää, jotta harvalukuisten erätarkastajien työpanos saadaan tehokkaammin käyttöön.

Kainuun alueella on ollut hyvää yhteistyötä Metsähallituksen erätarkastajien ja riistanhoitoyhdistysten metsästyksenvalvojien kesken erityisesti niin sanotun kausivalvonnan keinoin, jossa riistanhoitoyhdistykset ovat ostaneet metsästyksenvalvontaa Metsähallitukselta. Toiminnan keskeisenä ajatuksena on ollut myös se, että riistanhoitoyhdistysten vapaaehtoispuolelta toimivat metsästyksenvalvojat ovat ammattitaitoisten erätarkastajien mukana oppimassa käytännön tekemistä yhteispartioiden avulla. Tätä silmällä pitäen ja muutenkin valvontayhteistyön kehittämiseksi ja vahvistamiseksi Kainuun alueellinen riistaneuvosto esittää, että Metsähallituksen erävalvonnasta annettuun lakiin lisättäisiin uusi pykälä, joka olisi analogialtaan samankaltainen kuin poliisilain 9 luvun 5 §:

Poliisimiestä avustavan henkilön valtuudet

Poliisimiestä tämän pyynnöstä yksittäisen virkatehtävän suorittamisessa avustavalla on oikeus poliisimiehen ohjeiden mukaisesti suorittaa sellaisia yleisen järjestyksen tai turvallisuuden ylläpitämiseen liittyviä toimenpiteitä, jotka poliisimies toimivaltansa rajoissa osoittaa. Oikeudesta käyttää voimakeinoja säädetään 2 luvun 17 §:n 3 momentissa.

Toisin sanoen erätarkastajalla olisi oikeus pyytää joihinkin yksittäisiin tehtäviin avustavaa henkilöä, jotka eivät tarkoita merkittävää julkisen vallan käyttöä. Erävalvonnasta annetussa laissa tällainen tehtävä voisi olla esimerkiksi lakiluonnoksen 13 §:ssä oleva olisi oikeus kieltää pääsy tietyille alueelle, pääsy tietyn tutkittavana olevan kohteen lähelle, esineen siirtäminen tai muu vastaava toimenpide, jos se on tarpeen esitutkinnan turvaamiseksi.

*****

Keski-Suomen alueellisen riistaneuvoston palaute 11.9.2023

Metsähallituksen erävalvonnan tulee pysyä vain Metsähallituksen hallinnoimilla alueilla. Saatetekstissäkin valitetaan resurssien vähyyttä, siksi ei 13:n (tai muun vähäisen erätarkastajajoukon) kannata suunnata valvontaa muille kun ”omille” alueilleen.

Reppujen ym tarkastukseen ja pakkokeinoiniin käyvät samat periaatteet ja valtuudet kuin poliisilla nykyisin on. Erätarkastajathan ovat poliisikoulutuksen saaneita, joten siinäkin mielessä yhteneväiset oikeudet ja velvollisuudet ovat perusteltuja.

*****

Lapin alueellisen riistaneuvoston palaute 8.9.2023

Lapin alueellinen riistaneuvosto pitää esitettyä lakimuutosta hyväksyttävänä. Lapin alueella metsästäjien keskuudessa yleinen keskustelun aihe on, kyetäänkö valtion maiden lupametsästäjien kiintiöiden noudattamista valvomaan riittävästi.

Riistaneuvosto kuitenkin toteaa, että lainsäädäntöprosessissa on tarkoin tarkastettava, onko lakimuutos perustuslain mukainen.

Yksi riistaneuvoston edustaja ei katsonut muutosta tarpeelliseksi.

*****

Uudenmaan alueellisen riistaneuvoston palaute 6.9.2023

Uudenmaan alueellinen riistaneuvosto kiittää mahdollisuudesta antaa palautetta erävalvojen toimivaltuuksien laajentamista koskevasta hallituksen esityksen luonnoksesta. Uudenmaan alueellinen riistaneuvosto pitää tarpeellisena, että erävalvojen toimivaltuuksia laajennetaan luonnoksessa esitetyillä tavoilla. Kuten luonnoksessa todetaan, on metsästyksen kestävyuden varmistamiseksi tehty viime vuosina aiempaa enemmän erilaisia rajoituksia metsästettäviin riistalajeihin. Lisäksi myös metsästettävien yksilöiden määrää koskevia kiintiöitä on käytössä muutamien lajien osalta. Metsästyksen laillisuuden valvonnan mahdollistamiseksi on perusteltua laajentaa esitetyllä tavalla erävalvojen toimivaltuuksia saaliin ja pyyntivälineiden laillisuuden valvonnassa. Esimerkiksi se, että metsästäjän repun sisältöä ei ole aiemmin voinut tarkastaa, on käytännössä estänyt tehokkaasti saaliin laillisuuden valvontaa. Uudenmaan alueellinen riistaneuvosto pitää kuitenkin tärkeänä, että tarkastamiskäytännössä korostettaisiin erävalvontalain 4 §:n suhteellisuus- ja vähemmän haitan periaatetta.

Myös yksityisalueita koskevat toimivaltuuksien laajennukset ovat perusteltuja, jotta laittomaan toimintaan pystytään puuttumaan tehokkaammin. Myös muita esitettyjä muutoksia pidetään perusteltuina. Metsästyslain noudattamisen valvonta on haastavaa, erävalvonnan resurssit ovat erittäin niukat ja laittoman toiminnan toteen näyttäminen on vaikeaa. Esitettyjen muutosten myötä kiinni jäämisen riski metsästyslain- ja kalastuslain säännösten rikkomisesta kasvaisi.

Palautteesta oli eriäviä mielipiteitä.